

מראי מקומות- סנהדרין מ"ג

- (א) וה"ק, אילו לא נאמר קרא, הייתי אומר גזירה שוה- הק' המצפה איתן, כיון דאיכא ג"ש, קרא למה לי. והביא מה שהק' תוס' בב"מ (סא. ד"ה ג"ש) כזה, וכ' המצפ"א דתירין תוס' שם לא שייך כאן. ותי' המצפ"א ע"פ מש"כ הר"ן בריש נדרים (ג.), דאמרי' דמילתא דאתיא בג"ש טרח וכ' לה קרא (וכ' דלפי"ז צ"ל דגם תוס' שם מסכים להר"ן, דאל"כ איך מיישב הסוגיא דהכא, וזהו דלא כמש"כ המשנה למלך [פרק ד' דמלוה] דחולקים).
- (ב) עכשיו שנא' קרא, ג"ש לא צריך- הק' האמרי צבי, הא אין אדם דן ג"ש מעצמו, וא"כ אם כבר כתי' קרא, א"כ למה ניתן ג"ש זה למשה מסיני. וכ' דעכצ"ל שיש דינים אחרים שלמדים מהג"ש, וע"ש שכ' דאי לאו ג"ש, לא היינו יודעים דגם בשאר חייבי סקילה, וגם בשאר חייבי מיתות, אמרי' דצריך להוציאו מחוץ לג' מחנות, ולזה צריך הג"ש (ע"ש בביאורו, וכן ע' במרגליות הים בזה).
- (ג) א' אבן שנסקל בה וכו' כולן משל צבור, מ"ט, דמדידי לא אמרי' לי זיל וליתי' וליקטול נפשי- ע' בשיח השדה (לר' ארי' צבי פרומר, שער ברכת ד', סי' ז', ד"ה וח"א) שהביא ראי' מסוגיין להנדותן אם מצוה על הנהרג להיות נהרג, או אם המצוה הוא רק על ב"ד להורגו, ואין לו מצוה ליהרג. וכ' להביא ראי' מכאן, דאמרי' דמדידי לא אמרי' לי זיל וליתי' וליקטול נפשי, אלמא דאין מצוה עליו ליהרג, אלא רק על ב"ד בלבד. וע"ע במרגליות הים שדן במי שיודע בעצמו שחטא ובאמת חייב מיתה, אלא שחזר בתשובה וקיבל על עצמו לקיים מצוות הבוראו, ואף דודאי אין ביכולת ב"ד למחלו, אולם אם יש לו ההזדמנות לברוח, האם אמרי' לי זיל וקטיל נפשי, או דלמא אמרי' דאף דיבטל מצות עשה דהריגה, מ"מ מוטב לבטל עשה זו ולקיים שבתות הרבה [ומשמע דס"ל דאין ראי' מכאן דאין מצוה עליו ליהרג, אלא דאף דמצוה עליו, מ"מ יש סברא לומר דלא אמרי' לי זיל וקטול נפשי].
- (ד) נשים יקרות שבירושלים היו מתנדבות ומביאות אותן- כ' הבן יהוידע דמה דדוקא הם היו מתנדבות, היינו משום דמיתה בא לעולם ע"י חוה, וא"כ מן הראוי שנשים יתנדבו אותן, ונקראו יקרות משום דחסד נקרא יקר, דכתי' מה יקר חסדך אלקים.
- (ה) הא ודאי מסתברא משל ציבור, כיון דכתיב תנו מדידהו- כ' היד רמה דילפי' מינה לכולהו, דכולהו חד טעמא נינהו. אבל הביא דאית דאמרי דלא איפשיטא מהאי קרא אלא קורט של לבונה, אבל סודר וסוס לא אפשיטו. וע' ברמב"ם (סנהדרין י"ג, ג') דפסק דכולהו משל ציבור, וכ' הרדב"ז דפשטין מזה דכולהו מציבור, וכדעה א' ביד רמה. אולם ע' בלחם משנה שכ' דאף דלא אפשיטא האיבעיא, מ"מ אמרי' משל ציבור, דהא בענין זה הרי הנהרג נחשב הנתבע, וכל ספק ממונא הוא קולא לנתבע, ולכן אמרי' דמשל ציבור הוא.
- (ו) אמר א' מן התלמידים יש לי ללמד עליו זכות ונשתתק מהו- פרש"י, מי אמרי' דאי נשתתק הי' ממש בדבריו וצריך לסתור את הדין, ולהביא דיינים אחרים. והק' בחי' הר"ן, אי בשלא אמר התלמיד טעם הזכות, א"כ איך רצה הגמ' להוכיח מהא דאמר ר' יוסי בר חנינא דא' מן התלמידים שזיכה ומת, רואין אותו כאילו הוא חי ועומד במקומו, זיכה אין לא זיכה לא, כלומר ואין חוששין לדבריו. אדרבה, נידוק להיפוך, זיכה אין, ונמנה לא' מן המזכין, לא זיכה לא, שלא יהי' נמנה כא' מן התלמידים, אלא שהיו חוששין שכולן רואין דבריו ופוטריין אותו. ותי' דמשמע דאם לא זיכה דאין חוששין לו כלל, דאם היו פוטריין אותו, יותר הי' צריך המשנה לומר דאף באין זיכה דפוטריין אותו, וכ"ש דאם זיכה, ונותן טעם לדבריו, דרואין אותו כא' מן המזכין. וע"ע ביד רמה דכ' דבעצם היינו יכולים לשאול זה גם לענין תלמיד שאמר יש לי ללמד עליו זכות ומת, ומה דמיבעי לן דוקא לענין נשתתק, היינו משום דלמא נפשוט דלא נטרי' לי' למת, משום דלא שייך

שהצריך להתודות רחוק מבית הסקילה, כדי שלא יפחד ותטרף דעתו, ולא יוכל לדבר כשיהי' קרוב ממקום המיתה".

(יא) **שכן מצינו בעכ"ל וכו' - הק' החמרא וחיי, היכי מוכח מזה שכל המומתין מתודין, והלא עכ"ל הי' מוכרח להודות מיהושע, שאם לא הי' מתודה לא הי' נהרגו. וע"ש עוד מה שהק', ומה שכ' לבאר הסוגיא.**

(יב) **תן לו תודה והפטור - כ' היעב"ץ, "אמת אמר לו, לא כיחש, כי ע"י כך נפטר מדין שמים אחר שקיבל ענשו בידי אדם, וכמש"ש שכל המתודה יש לו חלק לעוה"ב". אולם ע' בפסקי ריא"ז (אות ו') שכ' "ויש ללמוד מזה שרשאי הדיין להטעות את הנדון עד שיודה".**

(ג) **מלמד שלא ענש על הנסתרות עד שעברו ישראל את הירדן - כ' המהרש"א דמבואר דס"ל לר"י דאפי' היכא דלא הי' בידם למחות נענשו. והק', א"כ למה אמר' בשבת דנענשו הצדיקים על מה שהי' בידם למחות ולא מיחה, אפי' בלא"ה הי' להם ליענש, ודוחק לומר דסוגיא דהתם אתא אליבא דר' נחמי'. ותי' דבעלמא ודאי אין להם ליענש אא"כ הי' בידם למחות, אבל כאן, שחרם זה הי' בלא רשות הקב"ה, שאמר לו הקב"ה אתה גרמת וכו', א"כ הי' לו להעמיד שומרים שיפקחו בדברים שלא יעברו על החרם, וזהו מה שמעלו כלל ישראל על החרם, שהי' לו לישראל לעשות שמירה מעולה שלא יבא עכן לכך. אבל במשנת ר' אהרן (שיחות, ח"ב, עמ' ק"ג - ק"ד) ביאר דאילו היו בני הדור במצב יותר נעלה, והי' ענין המעילה בחרם מאוס אצלם בתכלית, לא הי' באפשרות שא' יעבור על החרם. ומזה הי' תביעה על כולם, עד כדי כך שנאמר שגנבו וגם כחשו וכו', בלשון רבים.**

לנטר' לי', ועדיין יהי' שאלה לענין נשתתק אי נטר' לי' עד שישתפה או לא [נ"ק], דהשתא דמבעיא לן לענין נשתתק, אם נפשוט דנטר' לי', עדיין אינו נפשוט לענין מת, וצ"ע].

(ז) **ונשתתק מהו - פרש"י, האם חוששין שהי' ממש בדבריו ומביאים דיינים אחרים. וע' בסנהדרין קטנה שהק', למה לי דיינים אחרים, אם הי' אומר דבר שהיינו אומר שהי' מסתבר לדיינים חדשים, א"כ נימא דגם דיינים אלו היו חוזרים לומר דזכאי הוא מחמת טענה זו. וע"ש מש"כ לתרץ, וע"ע במרגליות הים שתי' דמה שצריך דיינים אחרים, היינו משום דכיון דשמע התלמיד מה שאמרו העדים וסברות חברי ב"ד לחיוב ולפטור, והוא אומר שיש לו סברא לפטור, וידעי' דהדיינים שהם בפנינו לא סברו להך סברא, אולי הדיינים החדשים יסברו להך סברא שסבר תלמיד זה.**

(ח) **לפניו אין, מעיקרא לא, וכו' - ע' בגמ' דרועה להוכיח ממעשה דישו דאף מעיקרא צריכים להכריז עליו. ולכא' יש לע', איך שייך להכריז עליו מ' יום קודם הריגתו, הרי ודאי קודם הגמר דין אין מקום להכריז, שהרי אין שייך לומר עליו שיוצא ליסקל. ולאחר גמר דין, הרי צריך להורגו באותו יום משום עינוי הדין, וא"כ ג"כ אין שייך כלל להכריז מ' יום. ובספר ברוך מרדכי אי' דאה"נ, הגמ' הי' יכול להוכיח מקו' זו ג"כ דשאני ישו דקרוב למלכות, אלא שהוכיח כן מהא שהי' מסית.**

(ט) **והתניא, בערב הפסח תלאוהו לישו, וכו' - כ' החסדי דוד (סוף פרק י') דמה דתלאוהו לישו, אף דאין תולין לכל נסקלין אלא מגדף ועובד ע"ז, אבל לא מסית, היינו משום דמי שעושה עצמו לע"ז לא גרע ממי שעובד ע"ז, ולכן יש לו גם דין עובד ע"ז, ולכן גם נתלה. וכ' עוד דמה דאי' בברייתא דהי' בערב פסח, היינו ללמדנו דאף דאין דנין דיני נפשות בערב שבת ויו"ט, שאני מסית דיכולין לחוב אותו מיד, ואין צריך להמתין עד למחר כשאר חייבי מיתות [וצע"ק, הרי לא תניא אלא דתלאוהו בערב פסח, ולא דדנו אותו אז, ואפשר דדנו אותו מאתמול, ורק הגמר דין הי' בערב פסח, וצ"ע].**

(י) **הי' רחוק מבית הסקילה כעשר אמות, אומרים לו וכו' - כ' בפיה"מ להרמב"ם, "מה**